

PRAKTISCHE TIPS

Wat kunt u concreet doen om een cliënt met schulden te helpen?

**Werkwijzer in het kader
van het project**

'Schoenmaker blijf niet bij je leest!'

Januari 2016
Hogeschool Utrecht

Vivian den Hartogh

Werkwijzers schulden

Werkwijzer 1 - **Impact**

Hoe beïnvloeden schulden het gedrag van mensen?

Werkwijzer 2 - **Gespreksvoering**

Hoe activeer je mensen om met hun schulden aan de slag te gaan?

Werkwijzer 3 - **Voorzieningen**

Naar welke voorzieningen kunt u doorverwijzen?

Werkwijzer 4 - **Praktische tips**

Wat kunt u concreet doen om een cliënt met schulden te helpen?

INLEIDING

Een op de vijf huishoudens heeft risicovolle of problematische schulden¹. Een deel van deze huishoudens heeft geen idee hoe ze de omstandigheden die ze tegenkomen moeten aanpakken. Ze maken daarbij keuzes die hen eerder verder in de problemen helpen dan weer op de rit (zie ook de werkwijzer 'Impact. Hoe beïnvloeden schulden het gedrag van mensen?'). Schuldenproblematiek beïnvloedt tal van levensdomeinen. Mensen met schulden zijn vaker ziek, maken gemiddeld langer gebruik van een uitkering en ook de opvoeding van hun kinderen komt vaak onder druk te staan. De problemen in de andere levensdomeinen kunnen deze huishoudens in contact brengen met professionals voor wie de aanpak van de schuldenproblematiek niet behoort tot hun corebusiness. Denk aan jobcoaches, arbo-artsen, reclasseringswerkers, jeugdhulpverlening en vele anderen. Vanuit hun betrokkenheid bij andere levensdomeinen hebben vernoemde professionals behoefte aan praktische kennis die meer of minder diepgaand is. Om hen daarin te voorzien, is deze vierde werkwijzer geschreven. De aanpak van schulden is een complex vraagstuk en schuldhulpverlening is een professie. Deze werkwijzer is niet bedoeld als opmaat om het werk van een schuldhulpverlener te gaan uitvoeren. Door praktische informatie op een toegankelijke manier te beschrijven, kunnen professionals inzicht krijgen in situaties die zij vaak tegenkomen. Deze werkwijzer biedt antwoorden op alledaagse, praktische vragen. Denk daarbij aan vragen als: mag de deurwaarder wel beslag leggen op de geërfde klok van oma die nog geen honderd euro waard is? Houdt mijn cliënt niet veel te weinig geld over om van te leven? Mag de Belastingdienst zomaar twee keer vierhonderd euro van de rekening van mijn cliënt afschrijven? Hoe moet mijn cliënt de huur dan betalen?

¹ Westhof, F. & Ruig, de L. (2015) Huishoudens in de rode cijfers, over schulden van Nederlandse huishoudens en preventie mogelijkheden. Zoetermeer: Panteia.

Deze werkwijzer is geschreven voor professionals, maar de praktische informatie is ook nuttig voor mensen die te maken hebben met financiële problematiek en vrijwilligers die hen daar wellicht bij ondersteunen.

Leeswijzer

Om de werkwijzer op een toegankelijke wijze in te richten, zijn veelvoorkomende situaties beschreven. Het zijn situaties uit het dagelijks leven, die de cliënt doorgaans aan de orde stelt en die voor de professional een signaal zijn dat er misschien iets niet goed gaat. Per situatie wordt uitgelegd wat de regels zijn en wat de cliënt eventueel kan doen. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen situaties die zich voordoen in relatie tot schuldeisers, beschermingsbewindvoerders, de gemeentelijke schuldhulpverlening of een wettelijke schuldsanering. Omdat de cliënt de situaties doorgaans agendeert, staan deze in de 'ik-vorm'. Per situatie is de beschrijving op een uniforme wijze opgebouwd. Om te beginnen is kort de situatie omschreven en leest u hoe de regels in die context luiden. Afhankelijk van de situatie leest u vervolgens wat de cliënt zelf kan doen (al dan niet geholpen door een professional uit een ander veld dan de schuldhulpverlening). Als de situatie te complex is voor de cliënt (en zijn of haar hulp- of dienstverlener), staat aangegeven bij wie de cliënt om hulp kan vragen. Dit sluit aan op de werkwijzer 'Voorzieningen. Naar welke voorzieningen kunt u doorverwijzen?'.

Deze werkwijzer voorziet in situaties die professionals die actief zijn op andere terreinen dan de aanpak van schulden, vaak tegenkomen. De werkwijzer is niet compleet. Bij onwetendheid wat de beste aanpak is van een situatie is het altijd verstandig om advies in te winnen bij een schuldhulpverlenende organisatie.

INHOUD

1. Schuldeisers	08
Het incassobureau rekent veel te hoge kosten, wat kan ik doen?	09
Het incassobureau wil beslag leggen op mijn inkomen, wat kan ik doen?	10
De deurwaarder houdt veel te veel geld in, wat kan ik doen?	12
De deurwaarder wil het kinderspeelgoed, de kat, de geërfde klok verkopen, wat kan ik doen?	16
De Belastingdienst (of andere overheid) schreef zomaar geld van mijn bankrekening af, kan dat?	18
Ik moet de gevangenis in voor mijn schulden, wat kan ik doen?	19
2. Beschermingsbewind	23
Ik sta onder bewind en de schulden lopen alleen maar op, klopt dat?	23
Ik wil een andere bewindvoerder, wat kan ik doen?	26
3. Gemeentelijke schuldhulpverlening	27
Ik wil geen schuldhulpverlening, want dan krijg ik maar 35 euro per week, klopt dit?	29
Ik wil geen budgetbeheer, want daar moet ik voor betalen, klopt dit?	30
Ik krijg geen hulp omdat ... (cliënt wordt niet toegelaten tot schuldhulpverlening), kan dat?	31
Ik krijg geen schuldhulp, want ik heb een fraudeschuld, klopt dit?	32
Mijn zus krijgt wel budgetbeheer (verschillen in ondersteuning tussen gemeenten), hoe kan dat?	34
4. Wettelijke schuldsanering	35
Mijn bewindvoerder helpt me helemaal niet, wat kan ik doen?	36
Ik moet van de rechter meer solliciteren dan van de gemeente/het UWV, wat kan ik doen?	38

1. SCHULDEISERS

Er kunnen vele schuldeisers zijn, maar niet iedere schuldeiser hoeft dezelfde (incasso)positie te hebben. Zo zijn er preferente en concurrente schuldeisers. Deze juridische positie is erg belangrijk als het gaat om de verdeling van het aflossingspercentage over de schuldeisers, zodra een klant geholpen wordt binnen de schuldhulpverlening.

Enkele schuldeisers hebben dusdanig vergaande incasso-bevoegdheden dat ze zich als 'preferent' kunnen gedragen. Dat betekent dat zij met het innen van de schuld veel druk kunnen zetten, waardoor de schuldenaar in de problemen komt en zij andere schuldeisers kunnen verdringen.

Dit kan en mag een schuldeiser doen

- Een schuldeiser mag zelf aan de schuldenaar vragen om de vordering te betalen. Hiervoor kan hij een aanmaningsbrief versturen en incassokosten rekenen. Incassokosten mogen pas berekend worden als de schuldenaar in verzuim is gesteld en een zogenoemde 14 dagenbrief is verstuurd. Hierin kondigt de schuldeiser aan dat hij incassokosten in rekening gaat brengen en hoe hoog deze kosten zijn als de schuldenaar de vordering niet binnen veertien dagen betaalt.
- Een schuldeiser mag een incassobureau inschakelen om namens hem de vordering te incasseren. Het incassobureau mag de schuldenaar verzoeken om de vordering te betalen door brieven te sturen, te bellen, sms'en en et cetera. Hiervoor rekent het incassobureau kosten. De hoogte van deze kosten zijn vastgelegd in de Wet incassokosten (WIK). Het incassobureau kan een betaling niet afdwingen.
- Een schuldeiser mag ook een gerechtsdeurwaarder inschakelen. De deurwaarder kan, nadat een rechter uitspraak heeft gedaan, beslag leggen op bijvoorbeeld het inkomen of de inboedel. Bij een uithuiszettingsprocedure is altijd een deurwaarder betrokken.

Enkele schuldeisers hebben bijzondere bevoegdheden. Hiermee kunnen ze de schuldenaar onder druk zetten om te betalen.

Enkele voorbeelden zijn:

- Overheden hebben de bevoegdheid om in specifieke situaties een vordering direct te laten afschrijven van de bankrekening van de schuldenaar. Dit kan tot in de roodstand, als de rekening roodstand toestaat.
- Het Zorginstituut Nederland (ZIN) heeft de bevoegdheid om bij een premieachterstand van zes maanden aan de zorgverzekering een bestuursrechtelijke premie (de kosten van de basisverzekering plus een boete) direct van het inkomen van de schuldenaar te innen.
- Verhuurders, zorgverzekeraars en instellingen voor kinderopvang hebben de bevoegdheid om een gerechtsdeurwaarder namens hen beslag te laten leggen op de toeslagen. De zorgverzekeraar kan alleen beslag leggen op de zorgtoeslag.

Aan het eind van dit hoofdstuk vindt u een tabel met de meest voorkomende bijzondere bevoegdheden.

Hieronder staan enkele situaties uit het dagelijks leven en de mogelijkheden die de cliënt heeft.

Het incassobureau rekent veel te hoge kosten, wat kan ik doen?

In de praktijk komt het vaak voor dat incassokosten te hoog worden berekend. De maximale incassokosten zijn wettelijk vastgelegd, in de Wet incassokosten. De WIK is per 1 juli 2012 van kracht. De regeling geldt voor alle vorderingen die na 1 juli 2012 betaald hadden moeten zijn.

Het mag bijvoorbeeld niet zo zijn dat de crediteur incassokosten berekent, de vordering daarna overdraagt aan een incassobureau en dat het incassobureau op het verschuldigde bedrag, inclusief incassokosten, nog extra incassokosten berekent.

Incassokosten hebben in de praktijk allerlei namen, zoals bureaunkosten of administratiekosten, maar het blijven incassokosten. Die mogen volgens de WIK niet hoger zijn dan in onderstaande tabel.

Factuurbedrag (zonder rente)	Maximale incassokosten in percentages
Over de eerste 2500* euro	15%
Over de volgende 2500 euro	10%
Over de volgende 5000 euro	5%
Over de volgende 190.000 euro	1%
Over het meerdere	0,5%

* Er geldt een minimum van 40 euro. Dit betekent dat u voor rekeningen die lager zijn dan 267 euro meer dan 15 procent incassokosten betaalt. Bron rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/armoede-en-schulden/vraag-en-antwoord/hoogte-incassokosten>

Mogelijkheden

Op www.schuldinfo.nl staat een tool waarmee u de incassokosten kunt berekenen. Het is van belang dat de oorspronkelijke hoogte van de vordering (zonder verhogingen) bekend is of wordt opgevraagd. Dit kan de cliënt zelf doen of u kunt het met hem of haar samen doen. Past dit niet binnen uw werkzaamheden? Verwijs uw cliënt dan door naar het Bureau Sociaal Raadslieden, het Juridisch Loket, het sociaal wijkteam of een spreekuur van de schuldhulpverlening.

? Het incassobureau wil beslag leggen op mijn inkomen, wat kan ik doen?

Zoals beschreven in het kader aan het begin van dit hoofdstuk mag een incassobureau een schuldenaar vragen om een vorde-

ring te betalen. Dit gaat vaak gepaard met 'dreigende' taal. Voor hun werkzaamheden brengen deze bureaus incassokosten in rekening, waardoor een vordering fiks kan oplopen.

Het incassobureau kan zelf geen beslag leggen en kan hiermee dus ook niet dreigen. De schuldeiser of het incassobureau kan de vordering overdragen aan een deurwaarder. De deurwaarder kan wel beslag leggen op het inkomen.

Mogelijkheden

Als een incassobureau oneigenlijke druk zet, bijvoorbeeld door te dreigen met het leggen van inkomens- of inboedelbeslag, kunt u een klacht indienen bij het Klachten Instituut voor Gecertificeerde Incasso Diensten (KIGID) of bij de opdrachtgever van het incassobureau, zie ook <http://www.kigid.nl/>. De opdrachtgever is de schuldeiser bij wie de vordering is ontstaan.

Raad uw cliënt aan om, als dat mogelijk is, de vordering zo snel mogelijk te betalen. Hiermee voorkomt hij of zij dat de kosten flink oplopen. Lukt het niet om het bedrag ineens te betalen, dan is het van belang dit uit te leggen. Er kan vaak een betalingsregeling worden getroffen. De cliënt betaalt het bedrag dan in termijnen geheel af.

Bij het treffen van een betalingsregeling is het noodzakelijk om een goed overzicht te hebben van de inkomsten en uitgaven en eventuele andere schulden. Zo kan de mogelijke aflosruimte worden berekend. Uw cliënt moet voorkomen dat hij of zij een te zware aflosverplichting aangaat, waardoor er nieuwe problemen ontstaan. Of dat hij of zij de aflosverplichting niet kan nakomen, omdat andere schuldeisers flinke druk beginnen te zetten of beslag leggen op het inkomen. Een betalingsregeling niet nakomen, maakt dat er extra incassokosten gerekend worden en meer druk wordt gezet om de vordering alsnog te incasseren. Uw cliënt kan hierdoor meer in de knel raken. Daarnaast zijn schuldeisers vaak minder bereid om mee te werken als de gemaakte afspraken niet worden nagekomen.

U kunt samen met uw cliënt een budgetoverzicht maken. Op deze website treft u een handig stappenplan - <https://www.zelf-jeschuldenregelen.nl/stappenplan/stap1> - dat u uw cliënt kunt laten invullen of samen kunt invullen.

Past dit niet binnen uw werkzaamheden? Verwijs uw cliënt dan door naar het Bureau Sociaal Raadslieden, het Juridisch Loket, het sociaal wijkteam of een spreekuur van de schuldhulpverlening. In enkele gemeenten zijn ook vrijwilligers actief, bijvoorbeeld schuldhulpmaatjes of vrijwilligers van Humanitas Thuisadministratie, die samen met uw cliënt aan de slag gaan om dit overzicht te maken.

? **De deurwaarder houdt veel te veel geld in, wat kan ik doen?**

Iedere deurwaarder moet bij het leggen van beslag op het inkomen rekening houden met de beslagvrije voet. Dat geldt ook voor uitkeringsinstanties (de gemeentelijke sociale dienst, het UWV of de Sociale Verzekeringsbank) die te veel uitkering hebben betaald en dit bedrag terugvorderen door middel van verrekening met de lopende uitkering. Ook bij verrekening moeten zij minimaal de beslagvrije voet uitbetalen.

De beslagvrije voet is het deel van het inkomen waarop een deurwaarder geen beslag mag leggen. Bij inkomen geldt de beslagvrije voet onder andere bij de volgende bronnen: loon, uitkeringen op grond van socialezekerheidswetten (Participatiewet-uitkering, bijstand, werklozenuitkering, et cetera), pensioen, levensverzekering, ziekengeldverzekering en/of alimentatie.

⊕ Een volledig overzicht van inkomensbronnen vindt u op <http://www.schuldinfo.nl/index.php?id=14>.

Om de beslagvrije voet correct te kunnen berekenen, heeft de deurwaarder veel informatie nodig. Het betreft informatie over de gezinssamenstelling; het aantal kinderen en hun leeftijden, de inkomsten van de schuldenaar en/of zijn partner, de hoogte van de woonkosten en (eventuele) huurtoeslag en de zorgpremie en (eventuele) zorgtoeslag. Is uw cliënt alimentatieplichtig? Dan wordt daar geen rekening mee gehouden in de berekening van de beslagvrije voet.

Het is van zeer groot belang dat uw cliënt deze informatie verstrekt. Want als deze informatie niet voorhanden is, mag de deurwaarder de beslagvrije voet schatten, waardoor de kans groot is dat deze de beslagvrije voet te laag vaststelt en uw cliënt te weinig geld overhoudt om van te leven.

De berekening van de beslagvrije voet is complex. Het gaat vaak fout als de deurwaarder niet weet hoe het huishouden is samengesteld en daardoor een te lage basisnorm (zie de tabel hieronder) neemt voor de berekening. Of als de deurwaarder in zijn berekening rekening houdt met een partner die inkomsten heeft (de beslagvrije voet wordt in dat geval met 50 procent verlaagd), terwijl de partner geen inkomen heeft.

Het kan ook zijn dat de deurwaarder geen rekening houdt met het beslag dat reeds op de zorg- of huurtoeslag is gelegd, naast het beslag op het inkomen. Als de zorgverzekeraar beslag heeft gelegd op de zorgtoeslag, moet dit in de berekening van de beslagvrije voet worden meegenomen. De beslagvrije voet moet worden verhoogd met het bedrag aan zorgtoeslag dat uw cliënt niet meer ontvangt. Immers uw cliënt kan feitelijk niet over de toeslag beschikken.

Ook komt het voor dat de deurwaarder de beslagvrije voet niet verhoogt met de woonkosten en/of de zorgpremie (omdat deze bedragen niet bekend zijn), waardoor deze te laag wordt vastgesteld. Voor bijvoorbeeld de woonkosten gelden maximumbedragen, die in het volgende overzicht zijn opgenomen: http://www.schuldinfo.nl/fileadmin/Normen/Maximale_verhoging_woonkosten_beslagvrije_voet.pdf. Voor de zorgkosten geldt dat als er reeds sprake is van een bronheffing (het Zorginstituut Nederland houdt dan een bestuursrechtelijke premie direct in van het inkomen van uw cliënt), de deurwaarder hier rekening mee moet houden. De beslagvrije voet moet dus met de 130 procent bestuursrechtelijke premie worden verhoogd. Concreet betekent dit dat er minder beslag kan worden gelegd. Grofweg is de beslagvrije voet 90 procent van de voor uw cliënt geldende bijstandsnorm.

Normen voor de beslagvrije voet

Gehuwden en samenwonenden, van wie één jonger dan 21 jaar	845,25 euro
Gehuwden en samenwonenden met kinderen, van wie één jonger dan 21 jaar	1.096,52 euro
Gehuwden en samenwonenden ouder dan 21 jaar en jonger dan 67 jaar	1.256,34 euro
Gehuwden en samenwonenden, van wie één of beiden 67 jaar of ouder	1.349,60 euro
Alleenstaande of alleenstaande ouder jonger dan 21 jaar	217,08 euro
Alleenstaande of alleenstaande ouder jonger dan 67 jaar	879,44 euro
Alleenstaande of alleenstaande ouder 67 jaar of ouder	988,49 euro

De actuele normen voor alle huishoudtypen vindt u op: <http://www.schuldinfo.nl/fileadmin/Normen/Beslagvrije voet/normen.pdf>

Mogelijkheden

Als u de indruk heeft dat de beslagvrije voet niet goed is berekend en uw cliënt te weinig geld overhoudt, is het raadzaam om bij de cliënt te informeren of hij of zij gegevens aan de deurwaarder heeft aangeleverd. Een vuistregel is dat wanneer de cliënt

een heel dik pakket van de deurwaarder heeft ontvangen, dit het informatieverzoek betreft om de beslagvrije voet vast te stellen. Dit moet uw cliënt altijd invullen!

Uit de genoemde voorbeelden blijkt dat het regelmatig voorkomt dat de beslagvrije voet te laag wordt vastgesteld. U kunt uw cliënt enkele checkvragen stellen en bij iedere vraag verifiëren wie deze gegevens verstrekt heeft, of wie de cliënt denkt dat de gegevens heeft verstrekt. Want de cliënt moet deze gegevens zelf verstrekken, dus als hij of zij denkt dat een andere partij dit heeft gedaan, beschikt de deurwaarder waarschijnlijk niet over de juiste gegevens.

Checkvragen kunnen zijn:

- Kent de deurwaarder uw gezinssamenstelling (aantal personen, kinderen en leeftijden)?
- Heeft de deurwaarder informatie over uw inkomsten en/of de inkomsten van uw partner? Als het inkomen is veranderd, heeft u dat doorgegeven?
- Beschikt de deurwaarder over informatie over uw woonkosten en eventuele huurtoeslag?
- Heeft de deurwaarder kennis van de hoogte van uw zorgpremie en eventuele zorgtoeslag?

Bij twijfel kunt u een proefberekening maken op <https://www.kbvg.nl/beslagvrijevoet>. Lukt dit niet of past dit niet binnen uw werkzaamheden? Wijs uw cliënt er dan op dat een professional of vrijwilliger met verstand van zaken kan helpen door een check uit te voeren. Zij checken dan of de gegevens die de deurwaarder voor de berekening heeft gebruikt, juist zijn. Professionals van het Juridisch Loket of het Bureau Sociaal Raadsliden beschikken over de benodigde kennis. Bij de gemeentelijke schuldhulpverleners is deze kennis ook aanwezig.

Als de berekening niet klopt, moet uw cliënt schriftelijk een correctie van de beslagvrije voet, met terugwerkende kracht, aanvragen. Het is van belang om de ontbrekende gegevens te verstrekken, zodat een juiste berekening kan worden gemaakt. Voorbeeldbrieven vindt u hier: <http://www.schuldinfo.nl/index.php?id=102>.

Als er iets verandert in de situatie van de cliënt, moet hij of zij dit doorgeven aan de deurwaarder. Denk hierbij aan een verandering in de gezinssamenstelling, leeftijden, inkomen, premie ziekenkosten en/of woonkosten. De beslaglegger moet de beslagvrije voet direct aanpassen. Als de beslagvrije voet te laag blijkt te zijn vastgesteld, moet de deurwaarder dit met terugwerkende kracht aanpassen. Als de beslagvrije voet te hoog is vastgesteld, mag hij dit niet met terugwerkende kracht aanpassen! Een handig overzicht van de te nemen stappen

vindt u hier: http://www.nationaleombudsman.nl/sites/default/files/20131102_schuldenkaartje_0.pdf.

Er is één uitzondering: als de schuldenaar geen informatie wil verstrekken, mag de beslagvrije voet op nihil worden gezet. Zodra de schuldenaar alsnog informatie verstrekt, hoeft de beslagvrije voet niet met terugwerkende kracht te worden aangepast.

? **De deurwaarder wil het kinderspeelgoed, de kat, de geërfde klok verkopen, wat kan ik doen?**

De deurwaarder mag beslag leggen op alle vermogensbestanddelen van uw cliënt. Het gaat dan om het inkomen en de toeslagen, het vermogen (zoals onroerend goed en bankrekeningen), maar ook roerende zaken als de inboedel of bedrijfsinventaris. Een aantal beslagen is verboden:

- bed en beddengoed van uw cliënt (en/of zijn of haar gezin) en de kleding die hij, zij of het gezin aan heeft;
- eten en drinken voor een maand van uw cliënt (en/of zijn of haar gezin);
- gereedschappen die uw cliënt nodig heeft voor zijn of haar eigen bedrijf;
- speciale gehandicaptenvoorzieningen van uw cliënt (denk aan Wmo-voorzieningen).

Beslaglegging op de inboedel mag niet als oneigenlijk drukmiddel worden gebruikt. Maar dit gebeurt in de praktijk wel. Oneigenlijke druk is bijvoorbeeld de situatie waarin wel wordt gedreigd met boedelbeslag, maar dit niet kan worden waargemaakt omdat er geen vonnis of dwangbevel aan ten grondslag ligt. Of de situatie waarin de dreiging is bedoeld om een aanvullende betalingsregeling af te sluiten, waardoor uw cliënt onder

de beslagvrije voet kan geraken. Of waarin de dreiging gepaard gaat met een concrete datum waarop het beslag zal worden gelegd of de verkoop zal plaatsvinden, maar de deurwaarder zonder bericht niet verschijnt. In beide laatste gevallen moet de deurwaarder zich afmelden, anders is er sprake van oneigenlijke druk. Tot slot is er ook sprake van oneigenlijke druk als de deurwaarder beslag legt op de inboedel van een inwonend kind om de schuld van de ouders te betalen, of andersom.

Mogelijkheden

Een deurwaarder mag dus geen beslag aankondigen om oneigenlijke druk uit te oefenen. Bij een inboedelbeslag moet de deurwaarder inventariseren of de verkoop van het goed wel opweegt tegen de opbrengst. Uit jurisprudentie blijkt dat een deurwaarder altijd beslag mag leggen. De deurwaarder mag alleen verdere stappen zetten als onderbouwd verwacht mag worden dat de opbrengsten hoger zijn dan de kosten van de gedwongen verkoop. Zie bijvoorbeeld <http://www.schuldinfo.nl/index.php?id=52&#c268> en klik op 'Beslag op inboedel buitenproportioneel' en 'Uitspraken'.

In de praktijk is het niet altijd eenvoudig om de opbrengst in te schatten. Dit arrest van het Hof Leeuwarden, <http://deelink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHLEE:2010:BM2233>, stelt dat bij beslaglegging op gewone huisraad de opbrengsten lager zijn dan de kosten. De kosten van een boedelbeslag en openbare verkoop bedragen al snel meer dan 1.000 euro (zie <http://www.schuldinfo.nl/index.php?id=52&#c266>, 'Kosten beslag op inboedel'). De deurwaarder moet aantonen dat de verkoop meer zal opleveren dan de gemaakte kosten. In de praktijk worden namelijk bij een openbare verkoop (veiling) geen marktprijzen gerealiseerd, terwijl daar bij de inschatting van de opbrengsten wel van uitgegaan is.

Indien uw cliënt van mening is dat de verkoop van zijn of haar inboedel niet opweegt tegen de kosten, kan hij of zij een executiegeschil aanhangig maken. Hiermee wordt het inzetten

van executiemaatregelen, zoals een openbare boedelverkoop, geschorst.

Als uw cliënt hier zelf niet toe in staat is, kan hij of zij hulp vragen bij professionals van het Bureau Sociaal Raadslieden of het Juridisch Loket. U kunt uw cliënt hiernaar verwijzen.

? **De Belastingdienst (of andere overheid) schreef zomaar geld van mijn bankrekening af, kan dat?**

Overheidsinstanties, zoals de Belastingdienst, de Sociale Verzekeringsbank en gemeenten (sociale dienst en gemeentelijke belasting), hebben een bijzondere incassopositie. Zij mogen onder de noemer 'overheidsvordering' geld direct van de rekening van uw cliënt afschrijven, zonder toestemming van uw cliënt. Dat mag als de rekening van uw cliënt dit toelaat, tot in de roodstand. Maar alleen als het totaal aan saldo, inclusief roodstand, toereikend is. Uw cliënt kan dit bedrag niet terugboeken. Enkele overheidsinstanties kondigen dit aan (door middel van een dwangbevel). Enkele instanties houden rekening met de beslagvrije voet. De overheidsvordering kan worden ingezet bij een openstaand bedrag van maximaal 1.000 euro. Dit bedrag kunnen overheidsinstanties in deelbedragen van maximaal 500 euro incasseren. Maximaal twee keer per maand mag er een overheidsvordering worden gedaan, maximaal drie maanden achter elkaar.

De Belastingdienst verstuurt uw cliënt eerst een dwangbevel, waarin staat dat uw cliënt binnen twee dagen moet betalen. Daarna mag de Belastingdienst de overheidsvordering inzetten (of beslag leggen). Bij de gemeentebelasting wordt een overheidsvordering meestal niet aangekondigd.

Mogelijkheden

Uw kunt uw cliënt helpen door te vragen naar zijn of haar financiële situatie. Komt uw cliënt hierdoor in financiële problemen? Ligt er mogelijk al beslag, waardoor er bijna geen geld overblijft? Uw cliënt kan namelijk als er al beslag is gelegd op het inkomen, het geld terugvragen bij een overheidsvordering door de Belastingdienst. Iedere overheidsinstantie hanteert hiervoor haar eigen regels. Past dit niet binnen uw werkzaamheden, dan

kunt u uw cliënt altijd verwijzen naar de professionals die hem of haar wel hiermee kunnen helpen.

Bij de Belastingdienst kunt u uw cliënt wijzen op de 'rekenhulp beslagvrije voet'. Zie ook <http://www.belastingdienst.nl/rekenhulpen/beslagvrije voet/>. Hiermee kan uw cliënt zelf of met hulp van professionals van het Juridisch Loket, het Bureau Sociaal Raadslieden of vrijwilligers met kennis van zaken zien of de Belastingdienst rekening houden met de beslagvrije voet.

Blijkt dit niet het geval dan kan uw cliënt zelf of met hulp van professionals en/of vrijwilligers dit formulier invullen en versturen (http://download.belastingdienst.nl/belastingdienst/docs/verzoek_berekening_beslagvrije voet_ov2111z7fol.pdf) en wordt de beslagvrije voet uitgerekend. Het ingevorderde bedrag kan dan worden teruggestort, maar dit duurt vaak wel zes weken.

? **Ik moet de gevangenis in voor mijn schulden, wat kan ik doen?**

Het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) heeft een uitzonderlijke incassopositie. Dit bureau kan vergaande maatregelen nemen om druk uit te oefenen op de schuldenaar. Als uw cliënt een geldboete (inclusief eventuele verhogingen) voor bijvoorbeeld een verkeersovertreding of het onverzekerd in het bezit hebben van een voertuig niet of niet volledig heeft betaald en het CJIB ook via bankbeslag het bedrag niet heeft kunnen incasseren, kan er worden overgegaan tot gijzeling van uw cliënt. Uw cliënt wordt dan in hechtenis genomen om hem of haar te dwingen om te betalen.

De officier van justitie vraagt de kantonrechter om uw cliënt in gijzeling te nemen. Voor elke openstaande 50 euro is het mogelijk om één dag gijzeling te vorderen bij de kantonrechter. Het maximum aantal aaneengesloten dagen is zeven per openstaande boete. De kantonrechter beslist tijdens de zitting of gijzeling mag worden ingezet en voor welke duur. Uw cliënt kan niet tegen deze uitspraak in beroep gaan.

Een gijzeling heft de betaalverplichting niet op! Uw cliënt moet de boete, inclusief eventuele verhogingen, nog steeds betalen. Uw cliënt kan de gijzeling voorkomen door de boete te betalen.

Mogelijkheden

Een gijzeling is een uiterste dwangmiddel, omdat andere dwangmiddelen niet tot betaling hebben geleid. Gijzeling mag alleen ingezet worden als het feit waarvoor de boete is opgelegd, ernstig genoeg is.

Het is van belang uw cliënt erop te wijzen dat hij of zij naar de zitting moet gaan indien er sprake is van betaalonmacht. Dat betekent dat uw cliënt niet in staat is om te betalen. Dit moet uw cliënt wel onderbouwen met bewijsstukken, zodat hij of zij de betaalonmacht kan aantonen. Hiervoor kan uw cliënt ondersteuning vragen bij het Bureau Sociaal Raadslieden of het Juridisch Loket of een vrijwilliger met de juiste expertise. Sommige professionals, bijvoorbeeld vanuit de reclassering, kunnen hierin ook een rol spelen.

Sommige cliënten zijn bang dat als ze naar de zitting gaan, ze direct worden gegijzeld. Dit is niet nodig! De rechter doet na twee weken uitspraak en pas dan kan een gijzeling geëffectueerd worden.

Het is raadzaam om in een vroeg stadium contact te zoeken met het CJIB voor een betalingsregeling, indien uw cliënt moeite heeft met het betalen van een boete. Het CJIB hanteert strikte voorwaarden om mee te werken aan een betalingsregeling en een daarvan is dat er nog geen verhogingen mogen zijn opgelegd. De hoogte van de boete moet minimaal 225 euro zijn. De duur van een betalingsregeling is maximaal 36 maanden, wat betekent dat de gehele boete in 36 maanden afgelost moet zijn. Maar ook geldt dat betalingsregelingen uit het verleden strikt nagekomen moeten zijn. Ook dit kan uw cliënt zelf doen of hij of zij kan hiervoor hulp van een professional of vrijwilliger vragen.

Het CJIB werkt onder bepaalde voorwaarden ook mee met een schuldregeling. Een parkeerboete kan, per 1 juli 2016, worden meegenomen in een minnelijke schuldregeling. Na de succesvolle beëindiging van de regeling wordt het restant kwijtgescholden. Een strafboete kan eveneens mee in de regeling, maar

na een succesvolle beëindiging van de regeling moet uw cliënt alsnog het restant van de vordering betalen. Bij schadevergoedingsmaatregelen is geen schuldregeling mogelijk en er wordt ook nooit tot kwijtschelding overgegaan.

In het geval van schrijnende gevallen is maatwerk mogelijk. Het is dan van belang dat een professional, bijvoorbeeld vanuit de gemeente (schuldhulpverlening), de beschermingsbewindvoerder of een vrijwilliger die uw cliënt helpt, contact met het CJIB opneemt. Soms kan ook de politie bemiddelen. Hierbij zijn een aantal voorwaarden van belang. De hoogte van de vordering bedraagt minimaal 900 euro. Uw cliënt heeft ernstige schuldproblematiek (bij voorkeur bekend bij de gemeente, beschermingsbewindvoerder en/of een andere professional of vrijwilliger) en er is sprake van een (zeer) laag inkomen. U kunt, als professional, een bemiddelende rol spelen als u inschat dat er sprake is van een schrijnende situatie, uw cliënt doorverwijzen of contact leggen met de gemeentelijke schuldhulpverlening.

Overzicht bijzondere incassobevoegdheden

Crediteur	Risico	Aanpak
Belastingdienst (ook motorrijtuigen), gemeente, waterschap, etc.	Overheidsvordering. De vordering bedraagt max. 1.000 euro. Per keer mag max. 500 euro afgeschreven worden. Afschrijving kan tot in roodstand.	Als er al beslag ligt op het inkomen is dit terug te draaien. Vul een 'verzoek berekening beslagvrije voet' in. Het duurt gemiddeld 6 weken voordat het bedrag is teruggestort.
Belastingdienst toeslagen	Er ligt al beslag op inkomen, waardoor te weinig geld overblijft. Het beslag op de toeslag moet gecorrigeerd worden in de berekening van de beslagvrije voet.	1. Vraag de deurwaarder om het beslag op inkomen aan te passen. 2. Er kan een persoonlijke betalingsregeling worden getroffen.
Zorgverzekering	Na 6 maanden premieachterstand (totaalbedrag) overdracht naar Zorginstituut Nederland. - Niet meer aanvullend verzekerd - Premie is bijna 130 euro per maand, inclusief boete - Schuld blijft staan	Aanmelding bij schuldhulpverlening (stabilisatie-overeenkomst) kan leiden tot tijdelijke stopzetting van bestuursrechtelijke premie en afmelding bij het ZIN. Maar dit werkt alleen in het voordeel van de cliënt als te verwachten is dat er binnen 6 maanden een schuldregeling wordt opgezet.
Huurachterstand	Zodra er meer dan 3 maanden achterstand in de betaling van de huur is ontstaan, mag de verhuurder uithuiszetting aanvragen bij de kantonrechter.	Een beroep op schuldhulpverlening kan daadwerkelijke uithuiszetting voorkomen. De huurovereenkomst wordt wel ontbonden. Maar de cliënt moet dan wel de lopende huur betalen, wil het niet tot een daadwerkelijke uitzetting komen! Als uiterste middel kan de cliënt een moratorium in kader van de WSNP aanvragen. Dit heeft alleen zin als er zicht is op het opstarten van een schuldregelingstraject.

Energiebedrijf	Afsluiting. Het energiebedrijf is wettelijk verplicht om te proberen om in persoonlijk contact te komen.	Aanmelden bij de schuldhulpverlening wendt dreigende afsluiting in principe af. Tussen oktober en april moeten energiebedrijven klanten daar verplicht op wijzen, om afsluiting te voorkomen. De lopende termijnen moeten wel worden betaald, anders wordt er alsnog afgesloten!
CJIB	Gijzeling vanwege parkeerboetes, een verlopen APK-keuring, onverzekerde rondrijden. Per 50 euro openstaand bedrag 1 dag gijzeling. Maximum 7 dagen per openstaande boete.	Betalingsonmacht: - of de cliënt gaat zelf naar zitting en legt zijn betalingsonmacht uit - of de professional neemt contact op met CJIB Betalingsregeling is mogelijk onder strikte voorwaarden.
Deurwaarder	Gegevens om de beslagvrije voet te berekenen zijn niet beschikbaar, waardoor de beslagvrije voet te laag wordt vastgesteld.	Zo snel mogelijk gegevens aan de deurwaarder doorgeven, zodat de beslagvrije voet (met terugwerkende kracht) wordt gecorrigeerd.

2. BESCHERMINGSBEWIND

Ik sta onder bewind en de schulden lopen alleen maar op, klopt dat?

Beschermingsbewind is een beschermingsmaatregel die de kantonrechter kan opleggen vanwege iemands lichamelijk en/of geestelijke toestand of vanwege problematische schulden. Dat laatste heet het schuldbewind. Bij beschermingsbewind beheert de bewindvoerder de financiële huishouding van uw cliënt. De bewindvoerder zorgt voor de betaling van de primaire en secundaire vaste lasten en uw cliënt krijgt leefgeld (per week of per maand). Maar de bewindvoerder zorgt ook dat

het inkomen op peil is en vraagt eventueel inkomensaanvullende voorzieningen aan. Ook verzorgt de bewindvoerder de belastingaangifte.

Bij een schuldenbewind wordt een aanvullend plan van aanpak aan de kantonrechter overlegd, waarin (globaal) beschreven staat wat er met de schulden gaat gebeuren. Hiervoor moeten de schulden geïnventariseerd zijn en de beslagvrij voet berekend. Ook schat de bewindvoerder voorafgaand aan de oplegging van de maatregel in of de schulden saneerbaar zijn of niet. Is dat het geval, dan wordt extra informatie opgevraagd. Niet het oplossen van de schulden, maar de stabilisatie van schulden en de toeleiding naar de gemeentelijke /wettelijke schuldhulpverlening staat centraal binnen een schuldenbewind. De oplossing van de schulden is immers afhankelijk van de situatie van de cliënt, zijn of haar gedrag, omstandigheden zoals een stoornis of zwakbegaafdheid en/of het type schulden.

Beschermingsbewind, in het geval van problematische schulden, is bedoeld om de schuldsituatie te stabiliseren. Dit kan alleen als er voldoende ruimte is binnen het inkomen om schulden af te lossen. Zodra er niet voldoende inkomen is om überhaupt in het bestaan te voorzien, is het niet te voorkomen dat schulden oplopen. Ook bij het toeleiden naar de schuldhulpverlening lopen de schulden per definitie op. De beschermingsbewindvoerder mag namelijk de afspraken met schuldeisers die gelden binnen de schuldhulpverlening, niet doorkruisen. Het is niet de bedoeling dat een bewindvoerder een toekomstig schuldhulpverleningstraject frustreert. Dit kan het geval zijn als bijvoorbeeld de bewindvoerder een beroep doet op een convenant met de zorgverzekering of een energieleverancier, waardoor later in het traject problemen ontstaan omdat de schuldeiser minder bereidwillig is om mee te werken.

Een ander aandachtspunt is dat uw cliënt bij beschermingsbewind beschikkingsonbevoegd is over zijn of haar vermogen,

maar niet handelingsonbevoegd! Met andere woorden, uw cliënt kan nog steeds overeenkomsten aangaan en dus nieuwe schulden maken. De bewindvoerder kan hier vaak niets tegen doen. Dat is helemaal het geval als de nieuwe schulden buiten het zicht van de bewindvoerder gemaakt worden. Want binnen beschermingsbewind is er geen sprake van een postblokkade. Vaak wordt de post van de vaste lasten (schuldeisers) wel naar de bewindvoerder doorgestuurd op verzoek van de bewindvoerder zelf of uw cliënt, maar uw cliënt kan nog steeds post ontvangen. Als uw cliënt deze post niet overdraagt aan de bewindvoerder, blijven nieuwe schulden lang buiten zicht.

Zodra een schuldenbewind wordt uitgesproken, wordt uw cliënt opgenomen in het zogenoemde schuldenbewindregister. De schuldeiser kan dit register raadplegen, of zou dat moeten raadplegen, alvorens een overeenkomst aan te gaan. De gesloten overeenkomst houdt anders juridisch geen stand.

Binnen een schuldenbewind moet de cliënt ook aan gedragsverandering werken. Dat betekent dat hij of zij moet werken aan het financieel zelfredzaam maken. Dat is een lastige opgave, gezien het aantal extra uren dat een beschermingsbewindvoerder krijgt bij een schuldenbewind (zeven uur op jaarbasis). Voor meer informatie, zie de werkwijzer 'Voorzieningen. Naar welke voorzieningen kunt u doorverwijzen? bij 'Beschermingsbewind'.

Mogelijkheden

Als er nieuwe schulden ontstaan door toedoen van de bewindvoerder of doordat deze zaken heeft nagelaten (denk aan het niet aanvragen van inkomensaanvullende voorzieningen), is er sprake van een niet goed functionerende bewindvoerder.

Andere signalen zijn dat de bewindvoerder niet bereikbaar is of niet reageert. De bewindvoerder geeft geen inzicht in de bankrekening of heeft verkeerde afwegingen gemaakt. Dat is het geval wanneer een bewindvoerder niet kan uitleggen waarom

bepaalde keuzes zijn gemaakt. Denk aan de situatie waarbij een boete niet wordt betaald, maar uw cliënt wel extra leefgeld heeft gekregen. Het betalen van te weinig leefgeld wordt ook als disfunctioneren gezien, als de bewindvoerder niet kan hardmaken waarom dit vergaande middel is ingezet. Voor een eenpersoonshuishouden geldt 50 euro per week aan leefgeld en voor een tweepersoonshuishouden 70 euro. Kortten op leefgeld mag niet worden gebruikt als pressiemiddel.

Zijn er een vermoeden of bewijzen van een slecht functionerende bewindvoerder, dan kan uw cliënt zelf of met behulp van een professional een klacht indienen bij de griffier van het kantonrecht waar de maatregel is uitgesproken. U kunt als professional een belangrijke rol spelen door te signaleren dat de bewindvoerder zijn of haar werk niet goed verricht.

Ik wil een andere bewindvoerder, wat kan ik doen?

Een beschermingsbewindvoerder beheert het inkomen van uw cliënt, het vermogen maar ook de schulden (indien aanwezig). Wanneer uw cliënt van bewindvoerder wil wijzigen, kan hij of zij de rechtbank verzoeken een andere bewindvoerder aan te stellen. Er volgt dan een zitting waarbij zowel de beschermingsbewindvoerder als uw cliënt aanwezig is.

Redenen om een nieuwe beschermingsbewindvoerder aan te stellen, kunnen een verstoorde werkrelatie zijn of het disfunctioneren van de beschermingsbewindvoerder. De bewindvoerder kan ook aangeven niet langer bereid te zijn als beschermingsbewindvoerder op te treden.

Mogelijkheden

Uw cliënt kan zelf, of met behulp van een professional van het Juridisch Loket of het Bureau Sociaal Raadsliden, de kantonrechter verzoeken om een andere bewindvoerder. Hiervoor worden griffierechten in rekening gebracht. Mensen met een laag inkomen kunnen deze kosten vergoed krijgen uit de bijzon-

dere bijstand van de gemeente. U kunt uw cliënt wijzen op deze mogelijkheden als hij of zij (terecht) klaagt over een niet goed functionerende beschermingsbewindvoerder.

3. GEMEENTELIJKE SCHULDHULPVERLENING

Bij problematische schulden, die zonder hulp van een professional niet meer kunnen worden opgelost², kan uw cliënt zich melden bij de gemeente waar hij of zij woont. Gemeenten moeten volgens de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (WGS) schuldhulpverlening aanbieden. Dit hoeven zij niet zelf uit te voeren, maar ze voeren in ieder geval regie op het aanbod. De inhoud van het aanbod mag een gemeente ook zelf bepalen. Het gemeentelijke schuldhulpverleningstraject heet minnelijke schuldhulpverlening. Schuldeisers gaan hiermee vrijwillig akkoord. Als een minnelijke schuldhulpverlening niet slaagt, kan uw cliënt nog een beroep doen op de wettelijke schuldsanering.

Schuldhulpverlening bestaat uit meerdere fasen, waarin verschillende producten aangeboden kunnen worden. Grofweg is de schuldhulpverlening in twee fasen in te delen.

² Er zijn twee manieren om te bepalen of er sprake is van problematische schulden. Binnen de schuldhulpverlening wordt technisch tegen dit begrip aangekeken. Het gaat erom dat de afloscapaciteit van uw cliënt bekend is. De hoogte hiervan maal 36 moet kleiner zijn dan de totale schuldenlast. Dus bij een afloscapaciteit van 100 euro per maand kan een cliënt 3.600 euro aflossen op zijn of haar schulden in drie jaar. Is de schuldenlast hoger, dan is er sprake van problematische schulden. Maar dit is geen zwart-witgegeven. Als uw cliënt een schuld van 8.000 euro bij één schuldeiser heeft en een afloscapaciteit van 100 euro per maand, en deze schuldeiser is akkoord met een betalingsregeling van 100 euro per maand, dan is de schuld niet problematisch, ook al is de totale schuldenlast hoger dan 3.600 euro en zal uw cliënt langer dan 36 maanden aflossen. Een cliënt met een schuldenlast van 3.500 euro en een afloscapaciteit van 100 euro per maand kan ook problematische schulden hebben. Deze kunnen ontstaan doordat er (te veel) beslag is gelegd, er geen ruimte overblijft om betalingsregelingen na te komen, gedreigd wordt met uitzetting en/of afsluiting et cetera. In dat geval is de situatie problematisch, hoewel de schuldenlast kleiner is dan 3.600 euro.

In fase 1, het zogeheten voortraject, gaat het om het stabiliseren van uw cliënt. Het inkomen en de uitgaven worden op orde gebracht en uw cliënt moet ook daarnaar leven. Ook de situatie van uw cliënt moet stabiel worden. Dat kan betekenen een verslaving aanpakken of hulp zoeken bij een depressie. De woonsituatie van de cliënt moet eveneens stabiel zijn. Verder is er aandacht voor de oorzaak van de schuldproblemen en wordt gestuurd op gedragsverandering van uw cliënt. Binnen het voortraject kunnen verschillende instrumenten ingezet worden. Denk aan budgetcoaching of budgetbeheer/beschermingsbeleid. Doorverwijzen naar flankerende hulp gebeurt ook vaak in deze fase.

Is de situatie van uw cliënt stabiel, dan volgt fase 2. Daarin wordt getracht een regeling voor de schuldenaanpak, met kwijtscheldingsvoorstel, op te zetten. De schuldeisers worden aangeschreven en krijgen een kwijtingsvoorstel. Er zijn twee manieren om uw cliënt met problematische schulden een schuldvrije toekomst te bieden: via een saneringskrediet of schuldbemiddeling. Bij een saneringskrediet krijgen de schuldeisers het kwijtingsaanbod ineens uitbetaald. De hoogte van het kwijtingsaanbod wordt een lening bij de gemeentelijke kredietbank en daar lost uw cliënt maandelijks op af (in totaal 36 maanden). Een saneringskrediet wordt meestal verstrekt als er geen zicht is op verbetering van het inkomen van uw cliënt. Bijvoorbeeld in de situatie dat uw cliënt al langdurig van een bijstandsuitkering afhankelijk is en er geen zicht is op re-integratie naar werk. Bij een schuldbemiddeling krijgen de schuldeisers hetzelfde kwijtingsvoorstel, maar moeten zij 36 maanden op de uitbetaling wachten. Gedurende de regeling wordt het geld voor de afbetaling van de schuldeisers gereserveerd. Na 36 maanden krijgen zij dit uitbetaald en worden de restantschulden kwijtgescholden. Deze vorm van schuldhulpverlening wordt vaak ingezet als er perspectief is op een inkomensverbetering.

Voor meer informatie zie de werkwijzer 'Voorzieningen. Naar welke voorzieningen kunt u doorverwijzen?' bij 'Schuldhulpverlening'.

Ik wil geen schuldhulpverlening, want dan krijg ik maar 35 euro per week, klopt dit?

Binnen de schuldhulpverlening wordt gewerkt met een vrij te laten bedrag (vtlb) om de afloscapaciteit te kunnen bepalen. Het vtlb is het deel van het inkomen dat de schuldenaar mag behouden om van te leven tijdens een schuldregelingstraject. De afloscapaciteit is het deel dat de schuldenaar aflost op zijn schulden. Alvorens het vtlb en de afloscapaciteit te kunnen vaststellen, moet het inkomen op orde zijn. Dat betekent dat, als de cliënt recht op inkomensaanvullende voorzieningen heeft, hij of zij deze moet aanvragen. Het betekent ook dat de cliënt de uitgaven moet terugdringen. Hiervoor zijn normen vastgesteld.

Het vtlb wordt berekend aan de hand van het 'Vtlb-rapport' van Recofa (<http://www.bureauwsnp.nl/binaries/content/assets/wsnp/vtlb/vtlb-rapport-juli-2016.pdf>). Het komt erop neer dat een vtlb altijd hoger is dan een beslagvrije voet. Waar de beslagvrije voet staat voor ongeveer 90 procent van de voor uw cliënt geldende bijstandsnorm, betreft een vtlb 95 procent van de norm of 100 procent in het geval van werkenden. Dit komt omdat bij een vtlb-berekening de beslagvrije voet wel het uitgangspunt is, maar eventueel wordt opgehoogd met woonkosten, zorgpremiekosten en/of correctie op het eigen risico, een (eventueel) kindgebonden budget, reserveringstoeslag, arbeidstoeslag en correctie waarvoor de rechtercommissaris toestemming moet geven.

Afhankelijk van de situatie van uw cliënt wordt het vrij te laten bedrag berekend. Dat betekent dat niet iedereen binnen de schuldhulpverlening eenzelfde vtlb heeft of eenzelfde hoogte aan leefgeld.

Mogelijkheden

Rondkomen van een klein bedrag aan leefgeld is een lastige opgave. U helpt uw cliënt door dit te erkennen. Als u merkt dat uw cliënt hier moeite mee heeft, kan budgetcoaching uitkomst bieden. Budgetcoaching, of een budgetcursus of begeleiding

door een vrijwilliger, kan uw cliënt de benodigde ondersteuning bieden. Begeleiding helpt uw cliënt ook met de noodzakelijke gedragsverandering die nodig is voor een duurzame oplossing.

Uw cliënt kan zelf contact opnemen met de gemeentelijke schuldhulpverlening of advies vragen bij een professional van het maatschappelijk werk. Ook professionals van het Juridisch Loket of het Bureau Sociaal Raadslieden zijn vaak goed op de hoogte van de sociale kaart en kunnen uw cliënt doorverwijzen en informeren over de mogelijkheden. U kunt uw cliënt hierop wijzen of zelf informeren welke mogelijkheden er voor hem of haar binnen de gemeente zijn.

Voor meer informatie, zie de werkwijzer 'Voorzieningen. Naar welke voorzieningen kunt u doorverwijzen?' bij 'Budgetcoaching'.

Ik wil geen budgetbeheer, want daar moet ik voor betalen, klopt dit?

Budgetbeheer wordt aangeboden door gemeenten in het kader van schuldhulpverlening en door commerciële partijen. Bij een schuldregeling krijgt uw cliënt meestal gratis budgetbeheer aangeboden. Is een schuldregeling beëindigd, dan bieden sommige gemeenten een betaalde vorm van budgetbeheer aan. Heeft uw cliënt geen schuldhulpverleningsaanbod van de gemeente, dan kan hij of zij daar vaak ook niet in budgetbeheer gaan.

Commerciële partijen rekenen altijd kosten voor budgetbeheer. Uw cliënt betaalt al snel 60 euro per maand. Uw cliënt betaalt dit in principe zelf.

Voor meer informatie zie de werkwijzer 'Voorzieningen. Naar welke voorzieningen kunt u doorverwijzen?' bij 'Budgetbeheer'.

Mogelijkheden

Als u inschat dat uw cliënt een vorm van beheer nodig heeft om schuldproblemen te voorkomen of te voorkomen dat schulden escaleren, is het mogelijk om dit in te kopen bij de gemeente (indien die dit aanbiedt) of een commerciële partij. Het nadeel hiervan kan zijn dat uw cliënt dit zelf moet betalen. Daarnaast is het van belang om een kwalitatief goede partij in te schakelen. Mogelijk kunnen de professionals van de gemeentelijke schuldhulpverlening uw cliënt van advies voorzien.

Als u inschat dat uw cliënt een 'niet-kunner' is - iemand die over onvoldoende financiële vaardigheden beschikt en van wie het de vraag is of hij of zij deze kan aanleren -, dan is beschermingsbewind ook een optie. De kosten van deze maatregel vergoed de gemeente, in geval van een laag inkomen, namelijk vanuit de bijzondere bijstand.

Ook hierbij is het van belang om een kwalitatief goede partij te vinden (zie ook hoofdstuk 2 Beschermingsbewind, situatie 1, over signalen van een niet goed functionerende bewindvoerder). U kunt voor uw cliënt informeren bij de afdeling schuldhulpverlening of bijvoorbeeld professionals van een zorginstelling of zij tips hebben voor kwalitatief goede partijen. Past dit niet in uw werkzaamheden, dan kunt u uw cliënt doorverwijzen.

Ik krijg geen hulp omdat ... (cliënt wordt niet toegelaten tot schuldhulpverlening), kan dat?

In de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening staat beschreven wat gemeenten moeten doen bij hulpverlening aan mensen met schulden. In de wet staat ook dat gemeenten burgers met schuldproblemen niet zomaar de toegang tot hulp mogen weigeren. In de praktijk komt het wel voor dat gemeenten burgers categoriaal weigeren, bijvoorbeeld omdat ze een woonruimte hebben of verslaafd zijn. Dit is dus in strijd met de wet.

Bij iedere burger, dus ook uw cliënt, moet de gemeente een afzonderlijke afweging maken welke vorm van hulp zij wel en

niet kan bieden. Dat kan in de praktijk betekenen dat uw cliënt wel wordt toegelaten tot de schuldhulpverlening, maar niet tot fase 2! Het betekent heel concreet dat niet iedereen het aanbod van een schuldenvrije toekomst krijgt. Dit komt door de individuele omstandigheden van uw cliënt (denk aan niet-saneerbare schulden, onstabiel gedrag, geen stabiele situatie vanwege een scheiding et cetera).

Wordt uw cliënt niet toegelaten tot de schuldhulpverlening (fase 1 of 2 of beiden), dan moet hij of zij van de gemeente een onderbouwd besluit ontvangen. Tegen dit besluit kan uw cliënt bezwaar maken.

Mogelijkheden

Als uw cliënt is afgewezen voor de minnelijke schuldhulpverlening, kan hij of zij bezwaar maken tegen dit besluit als deze afwijzing mogelijk onterecht is. De professionals van het Juridisch Loket of het Bureau Sociaal Raadsliden kunnen uw cliënt hierbij helpen. Het is in sommige gemeenten ook mogelijk om aan de schuldhulpverleners advies te vragen wat uw cliënt nog kan doen om wel in aanmerking te komen voor hulp of wat uw cliënt zelf kan doen om de situatie op te lossen.

Als er niets meer mogelijk is, geen minnelijke en geen wettelijke schuldregeling, dan is het vooral van belang dat de schuldeisers de beslagvrije voet van uw cliënt respecteren en uw cliënt de primaire vaste lasten blijft betalen, om zo in ieder geval te kunnen beschikken over 'bed, bad en brood'. U kunt uw cliënt hierop wijzen of doorverwijzen naar bijvoorbeeld het Bureau Sociaal Raadsliden of maatschappelijk werk.

Ik krijg geen schuldhulp, want ik heb een fraudeschuld, klopt dit?

In de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening staan een aantal uitsluitingsgronden. Als uw cliënt een nog actieve zelfstandig ondernemer is, mag de gemeente uw cliënt weigeren. Uw cliënt kan wel aankloppen voor hulp als het bedrijf financieel is afgesloten.

Een aantal commerciële partijen biedt schuldhulpverlening aan ondernemers (zie ook de werkwijzer 'Voorzieningen. Naar welke voorzieningen kunt u doorverwijzen?' bij 'Particuliere schuldhulpverlening').

Als de situatie van uw cliënt niet-stabiel is, mag de gemeente uw cliënt ook weigeren (met name voor fase 2). Dat kan bij een onstabiele woonsituatie of als uw cliënt in scheiding ligt. Het kan ook gaan om een nog actieve verslaving.

Als uw cliënt een vordering betwist, kan hij of zij nog niet in aanmerking komen voor fase 2. Voor het daadwerkelijk regelen van de schulden is het noodzakelijk dat alle schulden en de hoogte ervan bekend zijn. Bij een betwiste vordering kan de hoogte van de schuld nog wijzigen.

Tot slot is toelating tot een schuldregeling niet mogelijk als uw cliënt niet-saneerbare schulden heeft. Bij een niet-saneerbare schuld volgt er geen kwijtschelding, maar moeten deze schulden geheel afbetaald worden. Dat is bijvoorbeeld het geval bij schadevergoedingsmaatregelen. Ook fraudeschulden zijn vaak een grote belemmering voor de toegang.

Mogelijkheden

Er zijn gemeenten (bijvoorbeeld Tilburg) die ervoor kiezen om een fraudeschuld wel mee te nemen in een schuldregeling, maar het restant van de vordering niet kwijt te schelden. Dat heeft als voordeel dat uw cliënt de overige schulden kan regelen en na afloop van de regeling de fraudeschuld geheel heeft afgelost. Juridisch gezien kunnen gemeenten wel meewerken aan een minnelijke schuldregeling, ook al is er sprake van een fraudeschuld, alleen doen zij dat in de praktijk niet vaak. Uw cliënt zou met behulp van het Bureau Sociaal Raadsliden of het Juridisch Loket in bezwaar kunnen gaan tegen de afwijzing tot schuldhulpverlening en aansturen op een werkwijze zoals in de gemeente Tilburg.

Mijn zus krijgt wel budgetbeheer (verschillen in ondersteuning tussen gemeenten), hoe kan dat?

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening draagt gemeenten op om te voorzien in een aanbod van schuldhulpverlening. Maar de wet schrijft niet voor op welke manier de gemeente dat moet invullen. Een van de consequenties daarvan is dat er (grote) verschillen kunnen zijn in de voorzieningen of het soort ondersteuning dat iemand krijgt in eenzelfde situatie. Uw cliënt kan dat constateren en daar vragen over stellen.

Mogelijkheden

Gemeenten mogen zelf bepalen welke ondersteuning zij bieden. De WGS draagt gemeenten op om in een beleidsplan uit te werken welke doelen de gemeente nastreeft en hoe zij die wil bereiken. Veel gemeenten hebben de globale doelen uit het beleidsplan nader uitgewerkt in beleidsregels. Uw cliënt krijgt inzicht in het aanbod (toegang en uitsluiting) en de mogelijkheden op het gebied van de schuldhulpverlening als hij of zij het beleidsplan en de beleidsregels bestudeert. U kunt uw cliënt hierbij helpen door dit samen uit te zoeken. Past dit niet binnen uw werkzaamheden, dan kan een professional van het Bureau Sociaal Raadslieden, het Juridisch Loket of maatschappelijk werk of vrijwilliger uw cliënt hierbij helpen.

Uw cliënt kan zich niet beroepen op een bepaald recht. Ook al biedt de aangrenzende gemeente wel budgetbeheer en de gemeente waarin uw cliënt woont niet, dan is daar niets aan te doen. De WGS verplicht gemeenten niet om een bepaald aanbod aan te bieden.

Het is wel mogelijk om bezwaar aan te tekenen tegen een afwijzing voor een schuldhulpverleningsvoorziening van de gemeente, als uw cliënt meent daarvoor wel in aanmerking te komen. Bij het bezwaar aantekenen kan uw cliënt hulp krijgen van professionals van het Bureau Sociaal Raadslieden en/of het Juridisch Loket of een vrijwilliger met kennis van zaken (bijvoorbeeld een schuldhulpmaatje).

4. WETTELIJKE SCHULDSANERING

Nadat een minnelijke-schuldsaneringstraject niet rond is gekomen (bijvoorbeeld doordat schuldeisers weigeren mee te werken), kan uw cliënt een beroep doen op de wettelijke schuldsanering. In dat geval dwingt de rechter de schuldeisers tot medewerking. In de Wet schuldsanering natuurlijke personen (WSNP) is geregeld op welke gronden iemand toegelaten of uitgesloten kan worden.

De rechter kijkt naar het gedrag van uw cliënt, zijn of haar situatie, het ontstaan van de schulden en het type schulden. Vijf jaar voorafgaande aan het WSNP-verzoek moet uw cliënt te goeder trouw hebben gehandeld. Uw cliënt kan eerder in de WSNP hebben gezeten en mag dan wederom een verzoek tot toelating doen, als dit meer dan tien jaar geleden heeft plaatsgevonden. Als uw cliënt verslaafd is, moet deze verslaving gestabiliseerd zijn. Sommige rechters hanteren dat uw cliënt één jaar bewijsbaar 'clean' moet zijn. Kortom, de situatie van uw cliënt moet stabiel zijn.

Sommige schulden veroorzaken ook belemmeringen om toegelaten te worden. Zo zijn fraudeschulden en schadevergoedingsmaatregelen per definitie niet mogelijk om te saneren. In dat geval moet uw cliënt deze schulden eerst afbetalen alvorens een beroep te kunnen doen op de WSNP.

Als uw cliënt wordt toegelaten tot de WSNP, wordt dit gepubliceerd in de Staatscourant. Er gelden strenge regels tijdens een wettelijk schuldsaneringstraject. Uw cliënt mag geen nieuwe schulden maken en krijgt een inspanningsverplichting. Dat kan betekenen dat als uw cliënt parttime werkt, hij of zij er alles aan moet doen om fulltime te gaan werken.

Uw cliënt moet ook alle (relevante) informatie doorgeven aan de WSNP-bewindvoerder. Ook als de bewindvoerder hier niet om vraagt!

Daarnaast gaat in het eerste jaar van het WSNP-traject alle post door naar de WSNP-bewindvoerder. Dit is een postblokkade met als doel dat de bewindvoerder zicht krijgt op alle schuldeisers. Na afloop van de wettelijke schuldsaneringsregeling adviseert de WSNP-bewindvoerder of de rechter een schone lei moet toekennen of niet. Bij het toekennen van de schone lei worden de schulden omgezet in een natuurlijke verbintenis. De restant schulden worden dan niet kwijtgescholden (zoals in het minnelijke traject), maar zijn niet meer actief opeisbaar.

Mijn bewindvoerder helpt me helemaal niet, wat kan ik doen?

De WSNP-bewindvoerder wordt aangesteld na toelating van uw cliënt tot het wettelijke schuldsaneringstraject. De WSNP-bewindvoerder heeft een andere taak dan een beschermingsbewindvoerder. De WSNP-bewindvoerder is de schakel tussen de rechter, de schuldeisers en uw cliënt gedurende de duur van het WSNP-traject. Dit traject kan drie tot vijf jaar duren. Langer dan een minnelijke schuldregeling dus. De WSNP-bewindvoerder controleert of uw cliënt zich aan de verplichten houdt en rapporteert dit aan de rechter. Het gaat niet alleen om de aflosverplichting, maar ook om de verplichting om zich maximaal in te spannen om inkomen te genereren. Zo kan uw cliënt een sollicitatieplicht opgelegd hebben gekregen (soms zelfs terwijl uw cliënt door de gemeente in het kader van de uitkering hiervoor is vrijgesteld!). De WSNP-bewindvoerder controleert de boedel en vereffent deze. De WSNP-bewindvoerder beheert niet de inkomsten en uitgaven van uw cliënt, dat doet uw cliënt zelf of een budgetbeheerder/beschermingsbewindvoerder. Cliënten verwachten vaak dat de WSNP-bewindvoerder hen kan helpen met zijn financieel technische vragen of de inkomsten en uitgaven kan beheren. Dit behoort niet tot de taken van de WSNP-bewindvoerder. De cliënt blijft hier zelf verantwoordelijk! Ook vraagt de bewindvoerder geen inkomensaanvullende voorzieningen aan, dat moet de cliënt zelf regelen.

Mogelijkheden

Een WSNP-bewindvoerder moet de gedragscode naleven (zie: <http://www.bureauwsnp.nl/binaries/content/assets/wsnp/beleid/besluiten/gedragscode-bewindvoerder-wsnp-ii.pdf>). Zo moet een bewindvoerder zorgvuldig en professioneel handelen (en uw cliënt geen schade berokkenen door fouten te maken), mag niet partijdig zijn en moet alle partijen met respect bejegenen. Als dat niet gebeurt, kan uw cliënt daartegen een klacht indienen. Dit moet eerst bij het kantoor waar de WSNP-bewindvoerder aan verbonden is. Het mag geen zaakinhoudelijke klacht zijn, maar het moet gaan om het (professionele) gedrag van de bewindvoerder. Als dat geen oplossing biedt, kan uw cliënt een klacht indienen bij de Raad voor Rechtsbijstand. Uw cliënt kan het klachtenformulier zelf of met behulp van u of een andere professional of vrijwilliger invullen (zie <http://www.bureauwsnp.nl/voor-bewindvoerders/klachtenregeling-bewindvoerders-wsnp>, onderaan de pagina 'Klachtenformulier'). De raad behandelt de klacht en als de klacht gegrond is, volgt er een sanctie voor de WSNP-bewindvoerder (denk aan uitschrijving uit het register).

Veel cliënten hebben behoefte aan financieel technische ondersteuning tijdens een wettelijke schuldsanering. In dat geval is het verstandig om de hulp in te schakelen van een budgetbeheerder, een vrijwilliger (bijvoorbeeld Humanitas Thuisadministratie) of een maatje (bijvoorbeeld een schuldhulpmaatje) die uw cliënt kan begeleiden. Uw cliënt kan het beste zelf of met behulp van een professional bij de gemeente vragen om ondersteuning tijdens de wettelijke schuldsanering. Als uw cliënt niet in staat is om financiële vaardigheden in te zetten of aan te leren, kan beschermingsbewind in combinatie met een wettelijke schuldsanering een oplossing bieden.

? Ik moet van de rechter meer solliciteren dan van de gemeente/ het UWV, wat kan ik doen?

Tijdens een wettelijke schuldsanering heeft uw cliënt een inspanningsverplichting. Houdt uw cliënt zich hier niet aan, dan kan de wettelijke schuldsanering beëindigd worden. Uw cliënt moet zich maximaal inspannen om (meer) inkomen te verwerven en zijn of haar uitgaven te verlagen (soms behoort verhuizen naar een andere woning om woonkosten te verlagen ook tot die verplichting) om schuldeisers zoveel mogelijk geld terug te betalen. Het komt voor dat een cliënt vanuit de gemeente bij een Participatiewet-uitkering of vanuit het UWV bij een werklozenuitkering is vrijgesteld van de sollicitatieplicht.

De rechter hoeft deze vrijstelling niet over te nemen. Het landelijk overlegorgaan van rechters-commissarissen in faillissement (Recofa) heeft hiervoor richtlijnen opgesteld. Uit deze richtlijnen blijkt dat uw cliënt, als hij of zij werk heeft, zijn of haar uiterste best moet doen om dat werk te behouden. Heeft uw cliënt een parttime baan, dan moet hij of zij solliciteren naar een fulltime baan. De rechter kan hiervoor ontheffing geven als er inwonende kinderen (jonger dan vier jaar) aanwezig zijn. Alleen om aantoonbare medische redenen kan de rechter een ontheffing voor de sollicitatieplicht geven. Uw cliënt moet dit kunnen aantonen met een medische verklaring of zich laten keuren door een deskundige die door de WSNP-bewindvoerder is uitgekozen.

De sollicitatieplicht houdt in dat uw cliënt vier keer per maand aantoonbaar moet solliciteren en de bewindvoerder hiervan een afschrift sturen. Uw cliënt moet zich inschrijven bij het UWV en enkele uitzendbureaus. Uw cliënt moet ook solliciteren op functies buiten zijn of haar vakgebied, dus op algemeen aanvaard werk. Als uw cliënt deelneemt aan een re-integratietraject, mag dit traject het solliciteren naar een betaalde (fulltime) baan niet in de weg zitten.

Mogelijkheden

Als uw cliënt van mening is dat hij of zij niet kan voldoen aan de sollicitatieplicht, is het van belang de WSNP-bewindvoerder hierover te informeren. Uw cliënt kan op basis van medische verklaringen zelf bewijzen dat hij of zij hier niet aan kan voldoen. Mogelijk kunt u hierin een rol spelen. Uw cliënt kan hierbij ook de hulp inschakelen van een sociaal raadslid of een medewerker van het Juridisch Loket. Ook een professional van de gemeentelijke schuldhulpverlening kan uw cliënt hierover adviseren.

Is uw cliënt niet in het bezit van dergelijke stukken, dan kan hij of zij de WSNP-bewindvoerder vragen om een deskundige in te schakelen die hem of haar kan keuren. De kosten van deze keuring worden uit de boedel betaald.

De uitkomst kan zijn dat uw cliënt (gedeeltelijk) ontheven wordt van de sollicitatieplicht. Het is van belang dat dit via een formeel verzoek wordt ingediend en toegekend. Immers, niet voldoen aan de sollicitatieplicht kan leiden tot voortijdige beëindiging van het WSNP-traject (uw cliënt heeft zich namelijk niet aan de voorwaarden gehouden) en daarmee ook tien jaar uitsluiting! Het komt ook voor dat de duur van het traject wordt verlengd als uw cliënt zich niet aan de sollicitatieplicht heeft gehouden.